

Našim rajnim v spomin

Prva dva dneva tega meseca sta po krščanskem izročilu posvečena spominu naših rajnih, saj obhajamo 1. novembra praznik Vseh svetnikov, naslednjega dne pa spomin vseh vernih duš. Umirajoča jesenska narava se naravnost prilega takšnim razmišljanjem, a ne v smislu trajnega umiranja, ampak ob hkratnem prepričanju, da bo naslednje leto spet nastopila pomlad, ko se bo življenje znova prebudilo.

In prav na prepričanju o neuničljivosti življenja je osnovano upanje, kakor ga izraža krščansko razodetje in pomeni nekaj bistveno več, kot bi morda sklepali iz novejšega imena za praznik 1. novembra, t.j. dan mrtvih. Pred dvema letoma umrl pesnik Edvard Kocbek je na pogrebu svojega prijatelja, prav tako pesnika, Antona Vodnika, svoje krščansko gledanje na poslednje stvari takole izrazil: »Eden največjih sodobnih teologov, Karl Rahner, pravi v svoji knjigi o smrti, da človekova duša tisti hip, ko zapusti telo, stopi v novo razmerje do vse snovi. Kajti razširi se na vse veselje in postane vsenavzoča v snovni resničnosti, da se ta tako pripravi na vstajenje in poveljčanje. Tudi Ti, ki si bil kristjan, ki si znal umreti s telesom in pesmijo, si se na smrt pripravil s sublimiranimi procesi svojega duha in telesa. Zato imamo prav ta hip, ko Ti polagamo telo v grob in ga vračamo zemlji, trden in slovesen občutek, da si se resnično spremenil v opisano novo stanje, v obliko vsenavzočnosti, da si se nam pridružil v novi obliki in nam v njej oznanjaš zmago nad smrtjo in zlom. Ko se torej v tem blagem trenutku poslavljam od tvoje navzočnosti, preljubi naš prijatelj, učitelj in sodnik, in ko se Ti zahvaljujemo za Tvoje tovarištvo, spoštljivo in pogumno pozdravljamo Tvojo novo vsenavzočnost. V imenu vseh Te prosim, da bi nam bil iz nje naklonjen s svojo večno blaženostjo.«

Z obema novembrskima praznikoma hoče Cerkev poudariti misel o neprekinjenem toku živih in mrtvih oz. njihovi duhovni skupnosti, ki obstaja kljub fizični smrti. Zato izražamo svoje spoštovanje rajnim iz vrst sorodnikov, pa tudi svetnikom in velikim možem našega naroda. Prav je zato, da v teh dneh obiščemo grobove svojih najbližjih, da pa ne pozabimo večnih počivališč pomembnih mož naše preteklosti, ki v velikem številu počivajo tudi v naši deželi, tako na pokopališčih v Trstu, Gorici in drugod. To naj bi ne bilo le dolžnostno dejanje, ampak izraz prepričanja o skupnosti, ki traja tudi onkraj našega zemeljskega videnja.

V. M.

Po nedeljskih volitvah v Argentini

ŠE VEDNO TEŽKA POT DO DEMOKRACIJE

Kot so dnevna sredstva javnega obveščanja že obširno poročala v preteklih dneh, so na volitvah, ki so po sedmih letih vojaške diktature bile 30. oktobra v Argentini, prepričljivo zmagali radikali Raúl Alfonsín. Njihova stranka *Unión cívica radical* je namreč dosegla absolutno večino, in sicer 52% glasov, medtem ko je za peronistični *Partido justicialista* glasovalo 40 odst. volivcev, od ostalih desetih strank, ki so predstavile svoje kandidatne liste, pa se je najboljši ali najmanj slabo odrezal *Partido intransigente*, ki pa je daleč zaostal za prvima dvema, saj je zanj oddalo svoj glas le 2,6% Argentinec.

Ti volilni izidi pomenijo precejšnje presenečenje ne samo za zunanje opazovalce, ampak tudi za same Argentinec. Presenetili so namreč najprej argentinske vojaške vrhove in peroniste, ki so se med seboj že tajno dogovarjali za takšen prehod političnega vodstva države v civilne roke, ki bi bil v največjo možno korist ali v najmanjšo možno škodo za obe strani. Presenetiti pa so morali tudi same zmagovalce nedeljskih volitev, saj je njihov voditelj in bodoči argentinski predsednik Raúl Alfonsín še za časa volilne kampanje z dobršno mero skepse dejal: »Če bi na volitvah zmagali, potem bi v tej državi, ki so ji 40 let vladali peronisti in generali, prišlo do globokega, popolnega preokreta.«

Resnično je bila argentinska politična zgodovina že desetletja ujeta v nekakšno začarano kroženje, ki jo je izmenično vodilo od demagoških in nemočnih peronističnih ali od peronistov usodno pogojenih ci-

vilnih vlad do prav tako nevzdržnih vojaških režimov. Sam Juan Domingo Perón je v politiko prišel iz vojaških vrst. V političnem vodstvu Argentine se je prvič pojavil leta 1943, ko je tej južnoameriški državi vladala »Zveza polkovnikov« in ko je bil sam še polkovnik. Svoje stanovske tovariše pa je odločno zasenčil, ko je leta 1946 zmagal na volitvah in postal republiški predsednik. Izjemajoč državne blagajne, ki si jih je Argentina napolnila s prodajanjem živeža zlasti evropskim državam med drugo svetovno vojno, je tedaj Perón začel voditi toliko potratno kolikor neučinkovito fašistoidno politiko, ki sta jo poleg površnega reformizma opredeljevala še puhel nacionalizem in svojevrsten antiklerikalizem. Iz njega pa je ta politika ustvarila, razumljivo predvsem pri najnižjih družbenih plasteh, pravi mit. Odtod tudi oznaka, ki jo kdaj pa kdaj zasledimo v tukajšnjem tisku, da je peronizem pravzaprav latinskoameriška oblika delavskega političnega gibanja. Zaradi vse večjega družbenopolitičnega kaosa pa tudi zaradi negodovanja predstavnikov veleposestniškega in drugega kapitala, ki jim Perónov »reformizem« gotovo ni prijal, je leta 1955 prišlo do vojaškega državnega udara, ki se je kasneje po krajših obnovah civilnih vlad še večkrat ponovil. Perón je leta 1955 moral v izgnanstvo, odkoder se je vrnil šele leta 1973, potem ko je njegova stranka premočno zmagala na volitvah. Civilna vlada, ki jo je do svoje smrti leta 1974 vodil sam Perón, potem pa njegova vdova Isabelita, se je znova izkazala za povsem nesposobno. Državo je za-

dalje na 7. strani ■

Se v Rimu kaj premika?

Kot je te dni iz Rima sporočil furlanski komunistični poslanec Baracetti, bo prihodnji teden zasedala senatna komisija za ustavne zadeve in imela na dnevnem redu razpravo o zakonskih predlogih za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji, ki so jih bili v senatu vložili komunisti, demokrati in Slovenska skupnost (po senatorju Tridentinsko-tirolske ljudske stranke inž. Fontanariju). Že omenjeni furlanski poslanec je poleg tega sporočil, da sta predsednika ustavnih komisij poslanske zbornice in senata 27. oktobra prejela od predsed-

nika republike Pertinija pismo, v katerem jima priporoča, naj obe komisiji pospešita postopek za odobritev zakonskih predlogov o zaščiti slovenske manjšine in o zaščiti furlanskega jezika in kulture. Predsednik Pertini se je pri tem skliceval na pogovore, ki jih je med svojim nedavnim obiskom v Trstu in Gorici imel s predstavniki Slovencev in Furlanov. V Trstu je državnega poglavarja obiskala, kot smo svoj čas poročali, enotna delegacija slovenske narodne manjšine, v kateri so zastopani predstavniki

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 6. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Moj prijatelj Dane«; 11.00 Melodije od včeraj in danes — za jutri; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 7. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija '83«, oddaja o poletnem raziskovalnem taboru; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Rienzi; 11.35 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar: »Oče naš«; 14.30 Jugoslovanska kronika; 17.10 Luigi Rovighi (baročna violina) in Diana Slama (špinet) na koncertu v repentabski cerkvi; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 8. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Rienzi; 11.40 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk — oddaja za pisani mladinski svet; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Odprti dramski val: Dimitrij Rupal: »Sanje starega Mur-na«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 9. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Rienzi; 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš? 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Naši zbori: moški zbir »Valentin Vodnik« iz Doline; 13.45 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar: »Oče naš«; 16.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladinski pevski zbor iz Maribora; 18.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 10. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Natečaj slovenskih popevk v začetku stoletja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laž«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnje mednarodno zborovsko tekmovanje »Guido d'Arezzo«; 18.00 Iz dnevnika Angela Kukanja; 19.00 radijski dnevnik.

■ PETEK, 11. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski potpuri; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar »Oče naš«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski večer v spomin na prof. Erminija Ambrozeta in Jožico Lasič - Čefarin; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 12. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Violinist Tomaž Lorenz in pianistka A. Lenka Šček; 11.15 Mešani zbor Rupa - Peč; 11.30 Beležka; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Zakajče kin Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 20-letnica Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Na Grenadi je orožje v glavnem utihnilo

Na Grenadi, to je majhnem otoku v Karibskem morju, ki so ga zasedle enote ameriške vojske ob sodelovanju še nekatere države v Karibskem morju, sta padla v ameriško ujetništvo poveljnik obo-roženih sil, general Austin in podpredsednik vlade Coard. Ta je po splošnem mnenju resnični politični voditelj na otoku, ki je tudi poskrbel, da se je s silo odstranila vlada predsednika Bishopa. Ameriški viri pravijo, da so vojaki Coarda ujeli skupno z ženo in nekim polkovnikom v hiši na samem, generala Austina pa so ujeli, ko je skušal pobegniti na krovu jahte.

Vojska na Grenadi se je baje že predala, ameriški vojaki pa zdaj iščejo še nekaj deset tisoč Kubancev, ki so se umaknili v tamkajšnje gozdove. Kubanski ujetnikov je kakih 650, ki jih nameravajo skupno z ranjenci odpeljati s švicarskim letalom na Kubo. V ameriških uradnih krogih so pojasnili, da na Grenadi ni bilo 1.200 ali celo 1.500 kubanskih državljanov, temveč kvečjemu kakih 850. Bili pa so dobro oboroženi in niso torej le gradili velikega mednarodnega letališča na otoku. Na razpolago so imeli orožje sovjetske in kitajske izdelave, ki ga poveljniki ameriških vojaških enot zdaj na široko razkazujejo časnikarjem. Ameriško vojaško poveljstvo pa do zdaj dovoljuje le »vodene« ogleda, češ da je tako potrebno iz varnostnih razlogov.

Britanski guverner na otoku Scoon — ne smemo namreč pozabiti, da je kljub neodvisnosti Grenada ostala v Britanski skupnosti narodov (Commonwealth) — je stopil v stik s poveljstvom ameriških zasedbenih sil in s predsednikom države Barbados Adamsom, da bi se sestavila začasna vlada, ki bi morala med drugim čez šest mesecev razpisati volitve.

Konec tega tedna bo Grenado obiskala posebna komisija ameriškega kongresa, ki ima nalogo, da na kraju samem vodi preiskavo o napakah, ki sta jih zagrešili obe obveščevalni službi, civilna in vojaška. Člani komisije bodo tudi preverili vest, da so ameriška letala po pomoti bombardirala psihiatrično bolnišnico na otoku, pri čemer je bilo ubitih 47 ljudi. Kar za deva informacije obveščevalnih služb, pravijo, da so ameriški vojaki imeli na razpolago le turistične zemljevide, da marsikdo ni vedel, proti komu se mora boriti, in da sploh nihče ni pričakoval tolikšnega odpora. Če bi na otoku bilo večje število Kubancev, bi število žrtev na ameriški strani gotovo bilo večje. Po uradnih podatkih je med vojaškimi operacijami bilo ubitih 16 ameriških vojakov, 77 jih je bilo ranjenih, tri vojake pa pogrešajo.

—O—

STRAHOTNI POTRES V TURČIJI

V Anatoliji se nadaljuje izkopavanje žrtev nedeljskega potresa. Število žrtev stalno narašča saj se pod ruševinami, ki jih odkopavajo reševalne ekipe, pojavljajo kar nova in nova trupla, kot pričajo švicarski reševalci, ki so prišli na potresno področje s posebej dresiranimi psi, ki iščejo človeška telesa, toda najdejo samo trupla. Med žrtvami je veliko žensk in otrok. V nedeljo, 30. oktobra, so mnogi moški že odšli z doma, ko je prišlo do katastrofalnega sunka, ki je uničil več kot 50 vasi. Reševalci nekaterih krajev še niso niti dosegli, ker so nekatere vasi visoko v gorah in so povezane s svetom z redkimi cestami, ki jih je potres poškodoval. Gre za naselja, ki so ob robu civilizacije, kjer dostikrat reševalci ne dobijo niti potrebnih informacij o številu prebivalcev, da bi vedeli ali je treba še koga iskati pod ruševinami.

Se v Rimu kaj premika?

■ nadaljevanje s 1. strani

ki vseh manjšinskih komponent, z Benečijo in Kanalsko dolino vred.

Medtem smo iz Rima zvedeli, da je predsedstvo poslanske komisije za ustavne zadeve že sklenilo, da se bodo člani komisije sestali v sredo, 9. t. m., in razpravljali o zakonskih predlogih za zaščito tako imenovanih »manjših jezikovnih skupnosti«. Gre za furlansko jezikovno skupnost, za Sardinco in za druge skupnosti, ki jim materin jezik ni italijanščina. Zahtevo po skliканju poslanske komisije za ustavne zadeve so postavili vsi furlanski poslanci ter parlamentarci drugih zainteresiranih dežel. Gre za razpravo o zakonskih predlogih, ki so jih bili vložili komunisti, socialisti, demokristjani in drugi in ki so že bili predmet globlje razprave v prejšnji zakonodajni dobi. Še se spominjamo, kako je tedanji predsednik komisije, južnotirolski poslanec Riz s sodelavci bil na obisku v Vidmu, kjer je poslušal izvajanja predvsem predstavnikov furlanske jezikovne skupnosti, zaslišan pa je bil tudi deželni svetovalec Slo-

venske skupnosti dr. Drago Štoka. Poslanec Riz je tedaj jasno povedal, da se njegova komisija ne bavi z vprašanjem zaščite slovenske manjšine, ker je to vprašanje predmet zanimanja sorodne senatne komisije. Na seji poslanske komisije, ki bo prihodnjo sredo, bo o zakonskih predlogih za zaščito »manjših jezikovnih skupnosti« poročal furlanski socialistični poslanec Loris Fortuna. Pričakuje se, da bo komisija v kratkem iz vseh vloženih predlogov sestavila eno samo, enotno besedilo, ki bo nato predmet široke razprave v vseh pristojnih komisijah poslanske zbornice.

Pri tem ponovno poudarjamo, da se bo poslanska komisija ukvarjala s predlogi, ki se neposredno ne tičejo Slovencev v Italiji, temveč ostalih jezikovnih skupnosti, ker je naša problematika, tako pravijo, predmet pozornosti senatne zbornice. Njena pristojna komisija pa je bila pred dnevi od predsednika republike opozorjena, naj poskrbi, da se naše vprašanje premakne z mrtve točke. Bo poziv državnega poglavarja kaj zalegel?

Lev Detela o sodobni kulturi, duhovni tradiciji in problemu dvojezičnosti

Madžarski dvomesečnik Bécsi Náplo, ki ga na Dunaju izdaja centralna zveza madžarskih združenj in organizacij v Avstriji in je razširjen v vseh demokratičnih madžarskih krogih po svetu, objavlja v izdaji za september in oktober 1983 obširen razgovor s slovensko-avstrijskim pisateljem Levom Detelo, ki piše v slovenščini in nemščini. Razgovoru, ki ga je vodil sodelavec avstrijske Akademije za znanost in generalni tajnik centralne zveze madžarskih združenj in organizacij v Avstriji dr. Ernő Deák, sta dodana dva madžarska prevoda Detelovih pesmi. Z Detelo se je dr. Deák predvsem pogovarjal o problemih kulture na mejah, o razmerju med Slovenci, Nemci, Madžari in drugimi sosedskimi narodi in pomenu dvojezičnosti v današnjem času. Objavljamo nekaj izvlečkov iz zanimivih izjavanj slovensko-avstrijskega avtorja.

Pred leti ste se preselili v Avstrijo. Torej ste prišlec, ki se je s slovenskimi sorojaki v Avstriji kot tudi z ostalimi Avstrijci šele moral spoprijateljiti. Na kakšen sprejem ste naleteli v naši deželi in do katere mere se lahko označite za popolnoma v žuljenje države integriranega državljan in sorojaka?

Sprašujete o tistem, kar sodi k počutju, po katerem na začetku vljudnostno poprašamo. In če že govorimo o počutju, potem je to počutje, oziroma socialna integracija, pri pisateljih povezano s stanjem literarnih stvari v deželi. Zakaj za literarnega delavca je socialna in duhovna integracija neločljivo povezana z literarno dejavnostjo. Pisatelj se šele s pomočjo literature uresničuje. Sem, in to je paradoks mojega značaja, pisatelj izven ustaljenih konvencij, nacionalno gledano lahko rečem, da sem za vse, za slovenske rojake in za avstrijske sodržavljane, inozemec. V literarnih delih končno poročam predvsem o tisti zelo bistveni zamolčevani sodobni značilnosti, ki jo imenujem perverzija sodobne eksistencialne pogojenosti in se imenuje izguba domovine. V sedanjem stoletju smo po dveh groznih, samouničevalnih vojnah vsi na-

di v novem, drugem jeziku. Kljub temu sem bil od vsega začetka proti omejevanjem, krčenjem in črtanjem. Sem proti redukcijam! Nikoli nisem obrnil hrbta slovenstvu. Slovensko in nemško ne pišem iz nacionalnih, temveč iz nadnacionalno-povezovalnih in iz informativno-notranjeliterarnih nagibov. Za narodno-osveščevalnim mora neomajno obstajati še neka druga, zelo bistvena silnica. Silnica medčloveškega povezovanja. Če ne bomo našli v njo, bomo obtičali v tistem, kar je kljub mednarodnim konferencam tako značilno za naš čas: v brezupnem svetu mehanizacije in hiperprodukcije vojnih sredstev, v katerem zastane vsakršen resničen razvoj.

Materinska slovenščina Vam je verjetno bližja kot priučena nemščina? Pišete iz čustvenih — ali pa iz moralnih razlogov tudi v slovenščini?

Na vprašanje ste že sami odgovorili. Seveda je dejstvo, da v tujem svetu, obdan s tujo govorico, in kljub relativnim uspehom, ki si jih dosegel v nemški literaturi, pišem tudi v slovenščini, stvar značaja. To je moralno odločanje! Ne napisan zakon končno zahteva, da svojega materinskega jezika, svoje prve domovine, njene

zgodovine, njene sociologije, njenih skrbi in težav nikoli ne izdaš. In ker sem zavestno ostal pri svojem slovenskem izvoru, Vam lahko brez zadrege odgovorim, da je moje odločanje za pisanje v slovenščini in v nemščini popolnoma tehnično vprašanje. Vendar je tako, da intenzivno ukvarjanje z dvema jezikoma in z dvema kulturnima krogoma bistveno vpliva na strukturo pisanja. Ko najdemo v novo, izgubimo v starem, in obratno. Nemški jezik lahko obogatimo s slovansko metaforično barvitostjo, ki jo je nemščina že od tridesetletne vojne sem bistveno izgubila. Slovenščino lahko racionalno dopolnimo s strogo pogojenostjo neke druge, zelo normirane germanske strukture izražanja.

Kako je z Vašimi razmerji do nemškega? Pišete v nemščini iz funkcionalnih, oziroma morda iz konjunktivnih razlogov?

■ dalje na 8. strani

—o—

ZDRAVNIKI STAVKAJO

Dne 3. in 4. t.m. je napovedana stavka splošnih zdravnikov in pediatrov kot tudi specialistov v okviru vsedržavnega zdravstvenega sistema. Stavko so oklicale sindikalne organizacije zdravnikov, da bi dosegle začetek pogajanj za obnovo delovnih pogojev, ki se bodo iztekale 31. decembra. Minister za zdravstvo je sicer za sredo sklical sindikalne zastopnike, vendar je bila stavka kljub temu potrjena.

Res potrebna srečanja

Koroški odsek Zveze evropske mladine in Socialistična mladina Koroške sta 25. in 26. oktobra priredila v Celovcu simpozij pod geslom: »Skupaj delati, razpravljati, živeti!«. Simpozija so se udeležili predstavniki nemških in slovenskih mladinskih organizacij na Koroškem, Zveze socialistične mladine Slovenije, Mladinskega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. Za MO SKGZ se je simpozija udeležila Ksenija Majovski, MS SSK pa je predstavljala podpisana. Simpozij se je idejno navezoval na podobno srečanje, ki ga je Zveza socialistične mladine Slovenije priredila lansko leto v Lipici.

Glavni predavatelj prvega večera je bil predsednik koroškega deželne sveta Josef Schantl, ki je imel nalogo, da spregovori o politični zgodovini Koroške. Predavatelj je segel daleč v preteklost. Poudariti pa moram, da je pokazal naravnost osupljivo nepoznanje zgodovine, saj je npr. povedal, da so Slovani prišli na Koroško okrog leta 1000 pod turškim pritiskom (!!!). Očitno gospodu Schantlu ni bilo znano, da so se Turki prvič pojavili na evropskih tleh v XIV. stoletju, medtem ko je neizpodbitno dokazano, da so Slovenci prišli na Koroško najkasneje konec VI. stoletja, se pravi kar 8 stoletij prej! Razume se, da predavanje ni moglo nuditi naj si bo še tako nepopolne osnove za kolikortoliko resno razpravo. In v resnici se je vsa debata zreducirala na posege poučnega značaja nekoliko bolj zgodovinsko informiranih udeležencev simpozija. Predavanje in diskusija pa sta bili zlasti za nepoznavalce koroških razmer po svoje zanimivi, saj sta razgrnili, v kako globoki

ignoranci koreninijo predsodki nemških nacionalistov na Koroškem.

Simpozij je stekel po neprimerno resnejših tirnicah naslednjega 26. oktobra. V jutranjem delu je predaval koroški Slovenec mag. Valentin Sima, asistent na zgodovinskem oddelku celovškega vseučilišča. Govoril je o novejši zgodovini koroških Slovencev in o njihovem današnjem položaju. Tudi debata, ki je sledila predavanju, je potekala na zadovoljivi višini, čeprav ni šlo brez posega, ki je odražal ozkoglednost in še prej nepoznavanje dejanskih razmer, kateri sta prišli na dan, kot rečeno, že prejšnji večer.

Zadnji del simpozija je bil posvečen vprašanju, kot so varstvo okolja, mirova gibanja in mladinska zaposlitev. Po uvodnih referatih je prišlo do bogate izmenjave informacij o raznih aspektih obravnavanih vprašanj pa tudi do konkretnih predlogov za skupne pobude na zadevnih področjih. Simpozij se je sklenil s tiskovno konferenco, ki so se je v glavnem udeležili koroški časnikarji.

Ob koncu naj še omenim, da je za prihodnje leto že napovedan podoben simpozij, ki bi moral potekati v naši deželi. Konkretni program bo treba še določiti, a ni dvoma, da bo hvalevredna pobuda, tudi če se bo omejil na osnovno medsebojno spoznavanje mladih Slovencev, Nemcev in, upajmo, Italijanov. Prav letošnje srečanje v Celovcu je namreč dokazalo, kako potrebna bi bila tudi zgolj informativna srečanja, saj je sedanja stopnja medsebojnega poznanja neverjetno nizka. To pa je gotovo prva ovira, ki bi jo morali odpraviti, da bi kdaj prišlo do res mirnega in plodnega sožitja med tu živječimi narodi.

Marija Breclj

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 7. novembra, predstavitev novega pesniškega dela Ljubke Sorli. Njeno zbirko otroških pesmi »Veseli ringaraja« bo predstavila Marija Češut. Začetek ob 20.30.

rodi več ali manj izgubili našo narodno identiteto. Vživljanje v lastni narod in v državo, v kateri živim, je možno le tedaj, če družba na eni strani korenini v narodni danosti in če na drugi strani velikodušno raste v humano, vse narode povezujočo demokratično nadstavbo. Odgovorim Vam lahko, da stvari niso v redu. Sem iskalec izgubljenega, zakaj na vse stvari sodobnosti lega prah izgube, pozabe, izključevanja. Tudi domovino smo, pa naj o njej še tako krčevito govorimo, vsi več ali manj zapravili, izgubili. Zaradi zgodovinsko-političnih perversij smo domovine zapravili. Zato to izgubljeno domovino vsepovsod tako krčevito iščemo.

Po Vaših uspehih z nemškimi literarnimi deli bi bilo pričakovati, da boste opustili pisanje v slovenskem jeziku. Ali še pišete v slovenščini?

Ko sem pred štirinajstimi leti napisal prve tekste v nemščini, me je navduševala naloga kot taka, včas mi je namreč bilo, da sem skušal težke probleme umetniškega izražanja razrešiti tu-

PRVE TEŽAVE V KRAJEVNIH UPRAVAH

V tržaškem občinskem svetu se je prejšnji teden končala razprava o programskih izjavah novega župana Richettija. Ob sklepu razprave je svet z večino glasov odobril resolucijo, ki so jo bili vložili komunisti in ki so jo pri glasovanju podprli tudi svetovalci Liste za Trst in misovske stranke. Resolucija v bistvu ugotavlja, da so županove izjave pomanjkljive in ne ustrezajo potrebam in zahtevam prebivalstva tržaške občine.

Upravo tržaške občine so pred kratkim prevzeli predstavniki KD, PSI, PSDI, PRI, PLI in Slovenske skupnosti, ki pa nimajo večine v svetu. Programske izjave župana Richettija so odraz in izraz zgornje koalicije, zato je jasno, da so naletele na odpor oziroma kritiko opozicije. Sedanja uprava bo lahko delovala do prihodnjega proračuna, se pravi še nekaj mesecev. Tedaj si bo ali poiskala nove zaveznike ali pa morala odstopiti.

Programske izjave je pred dnevi prebral tudi predsednik tržaške pokrajine Clarić. Pokrajinsko upravo vodi petstrankarska koalicija (KD, PSI, PSDI, PRI in SSK), ki prav tako nima večine v pokrajinskem svetu.

NAGRADE NA BORŠTNIKOVEM SREČANJU

Kostumografinja Slovenskega stalnega gledališča Marija Vidau, ki je poleti na Opčinah na izredno pestri in zanimivi razstavi prikazala svoje ustvarjanje gledaliških kostumov, je bila letos že drugič zapored nagrajena na Borštnikovem srečanju slovenskih gledališč v Mariboru. Poleg nje je bila nagrajena tudi Mira Sardoč za najboljši odrski jezik v vlogi Smrtnice v Kmeclovih »Mutastih bratih«, s katerimi je naše gledališče sodelovalo na mariborskem festivalu. Osrednjo nagrado za doživljensko delo, Borštnikov prstan, pa je prejela Štefka Drolčeva, ki je bila skoraj 13 let stalna članica našega gledališča, zdaj pa nastopa večkrat kot gost. Pri nas je igrala tudi v otvoritveni predstavi letošnje sezone, Jovanovičevi »Vojaški skrivnosti«.

Občni zbor Sindikata slovenske šole

V ponedeljek, 31. oktobra, so se slovenski tržaški šolniki zbrali v mali dvorani Kulturnega doma na 27. rednem občnem zboru Sindikata slovenske šole za tržaško pokrajino. V prvem delu so se zvrstili pozdravi in poročila. Na občnem zboru je bil prisoten generalni konzul SFRJ v Trstu Mirošič s konzulom Kovačičevo, pozdrave občnemu zboru pa so še prinesli Heidi Frötscher Crepaz za ASGB iz Bocna, Dino Vierin za SAVT ECOLE iz Aoste, Žarko Hrvatić za CGIL ter Adele Pio za šolski sindikat CGIL, CISL, UIL. Poročila so podali tajnik izvršnega odbora Staniko Skrinjar, blagajničarka Iva Bone, Živka Marc, Marko Paulin, Ida Gregori, član vsedržavnega sveta za šolstvo Samo Pahor ter Stanka Sosič-Čuk. Poročila so obravnavala številna vprašanja, ki zadevajo slovenske šole in njihove šolnike, kot so potreba po večjem številu didaktičnih ravnateljstev, že zdavnaj napovedana reforma višjih srednjih šol itd. Do izraza pa so prišle tudi nekatere težave, s katerimi se ubada sindikalna organizacija slovenskih šolnikov kot taka. V tej zvezi je med številnimi problemi tajnik Skrinjar podčrtal dejstvo, da je povezava med vodstvom sindikata in njegovimi člani v zadnjih letih bila pomanjkljiva, kar je prihajalo do izraza npr. že na članskih sestankih, ki so naleteli na nezadosten odziv šolnikov. Podobno misel je bilo mogoče zaslediti tudi v poročilu Stanke Sosič-Čuk, ki je povedala, da je delovanje sindikatovega pedagoškega odseka po nadebudnem začetku v zadnjih časih zamrlo.

Potreba po večjem sodelovanju med sindikalnim vodstvom in članstvom je bila vseskozi v ospredju med živahno in dolgo razpravo, ki se je razvila po uvodnih poročilih. Nekateri udeleženci občnega zbora pa so načeli v svojih posegih tudi vprašanje pripustitve nekaterih kandidatov na izredne habilitacijske izpite za šolnike ter izrazili mnenje, da bi moral sindikat v tej zadevi drugače postopati, kot dejansko je. Diskusija, ki so jo poživili pravkar omenjeni polemični posegi, je

vsekakor izzvenela konstruktivno. Odprla pa je kopico vprašanj, ki zahtevajo poglobitev. Zato so šolniki sklenili, naj se občni zbor nadaljuje čez največ mesec dni. V roku dveh tednov pa bi se morala sestati posebna odprta delovna skupina, da izdela širok in poglobljen načrt za bodoče delovanje Sindikata slovenske šole na Tržaškem, ki pa ga bo moral odobriti drugi del občnega zbora.

—O—

ZA VEČJE UPOŠTEVANJE ZAMEJSKE DEJAVNOSTI

V okviru Borštnikovega srečanja '83 v Mariboru je bil sklican tudi občni zbor Združenja dramskih umetnikov Slovenije. Zastopnika tržaškega pododbora, ki šteje 32 članov v tej ustanovi, sta bila tokrat Aleksijs Pregarc in Sergej Verč. Volitve v novi Izvršni svet te ugledne skupnosti so pokazale potrebo po večji vplivnosti zamejske dejavnosti v tem organizmu, tako da je bil v njegov Izvršni svet izvoljen Boris Kobal, v komisijo za stike s tujino pa Sergej Verč.

Na občnem zboru je poleg stanovskih vprašanj, ki so z vsakim dnem vse kočljivejša, globoko odjeknil referat tržaškega delegata, ki je pokazal vso dramatičnost kulturnega subjekta pri nas, s posebnim poudarkom na nejasen tretman, ki ga je deležen v mejah matične domovine. Apel na spoštovanje načel enotnega kulturnega prostora in na vse tesnejše sodelovanje med kulturnima stvarnostima je naletel na pozoren odmev tako pri Združenju samem kot pri Sindikatih Slovenije.

UMRL JE JOŽEF RADETIČ

V ponedeljek, 31. oktobra, je iznenada umrl v šestinsedemdesetem letu starosti Jožef Radetič od Sabličev pri Jamljah. Pokojnik je bil rojen v Radetičevi družini iz sosednje Medje vasi, poročil pa se je s sabeljsko Viktorijo in prevzel tamkajšnje posestvo. Bog je zakonca osrečil z nenaavadno velikim številom otrok, ki so vsi bili deležni dobre vzgoje in se zato že lepo uveljavili v življenju.

Pokojnikov pogreb je bil v sredo, na dan vernih duš. Po pogrebem obredu v župni cerkvi je pokojnika pospremilo na zadnji poti do jameljskega pokopališča res veliko število ljudi, saj je bil Jožef Radetič daleč naokoli znan kot pošten in delaven človek. Ob težki izgubi izrekamo prizadeti družini in vsemu sorodstvu iskreno sožalje. Naj bo pokojniku lahka domača zemlja!

PREGLJEV VEČER V DSI

V Društvu slovenskih izobražencev je bil zadnji ponedeljkov večer posvečen stoletnici rojstva Ivana Preglja. Ta slovenski kulturni praznik ni doslej v zamejstvu, tako na Tržaškem kot na Goriškem, bil deležen kake večje prireditve, medtem ko je v osrednji Sloveniji predstavljal priložnost za novo odkritje Ivana Preglja in njegovih del. O njem je v Peterlinovi dvorani Slovenske prosvete govorila prof. Lojzka Bratuž. Orisala je lik in življenjsko pot tolminskega pisatelja, njena izvajanja pa sta z branjem odlomkov iz Pregljevih del obogatila Matejka Peterlin in Marjan Kravos.

Mogočna izvedba Ipavčevega »Vira ljubezni«

V soboto, 29. oktobra, so v frančiškanski cerkvi v ulici Giulia v Trstu izvedli oratorij Avgusta Ipavca »Vir ljubezni«. Številne nastopajoče je vodil skladatelj sam, v cerkvi pa se je zbrala izredno velika množica ljudi iz mesta in okolice. Prisotna sta bila tudi škofa Bellomi iz Trsta in Bommarco iz Gorice. Prvi je ob zaključku izrazil tudi nekaj svojih misli, iz katerih je vela želja po čim boljšem medsebojnem sožitju. Škof Bellomi je spregovoril tudi v slovenščini.

Oratorij je izvajalo 362 nastopajočih, ki so sestavljali mešani, ženski, moški in otroški zbor ter orkester in več solistov. Izvajalci pa so bili iz Ljubljane, Celovca, Trsta in Dunaja.

Delo je napisano v italijanskem jeziku, mestoma je to tudi srednjeveška italijanščina, pripoveduje pa o življenju sv. Frančiška od njegovega rojstva, junaške mladosti, klika k preprostemu življenju in na-

ravi, pa do svetnikovega potovanja v neznane kraje, bolezni in nato smrti.

Izvedba oratorija je izražala vso mogočnost, hkrati pa tudi zlitost pevskih skupin, iz te homogene celote pa so prijetno izstopali solisti. Frančiškovo vlogo je odpel tenorist Janez Lotrič, sv. Klaro sopranistka Ana Erman, škofa, kardinala in papeža pa basist Borut Gorinšek, če naj omenimo samo nekatere soliste. Mestoma je morda izstopal orkester, kar pa ni preveč motilo. Vzrok za to je najbrž bila slaba akustika te cerkve, ki pa so jo organizatorji izbrali predvsem zato, ker je posvečena sv. Frančišku, pa tudi zato, ker se v njej lahko zbere velika množica poslušalcev. Med temi je bilo tudi veliko italijanskih someščanov.

Skladatelj Ipavec, ki trenutno opravlja duhovniški poklic na Dunaju, je to skladbo napisal v letih 1981-82 za osemstoletni jubilej sv. Frančiška.

SSk na obisku pri SZDL

V petek, 28. oktobra, je predstavništvo goriške Slovenske skupnosti bilo v Cerknem na obisku pri medobčinskem svetu Socialistične zveze delovnega ljudstva Severnoprimorske regije.

Delegacijo SSK, ki jo je vodil pokrajinski tajnik Marjan Terpin, so sestavljali še Gradimir Gradnik, Franc Kenda, Branko Černic, Remo Devetak, dr. Damijan Paulin, dr. Karleto Brešan in dr. Mirko Špacapan. Sprejeli so jo predstavniki medobčinskega sveta SZDL iz Ajdovščine, Tol-

mina in Nove Gorice s predsednikom Vladom Uršičem na čelu. Razgovori so se odvijali v odprtem in prijateljskem duhu. Gostitelji so spregovorili o delovanju njihovega sveta, ki povezuje ter usklajuje dejavnost posameznih severnoprimorskih občinskih uprav, predstavniki SSK pa so gostitelje seznanili s sedanjim položajem Slovencev v Italiji in še posebej na Goriškem ter z načrti in delom slovenske politične stranke. Na srečanju je prišla do izraza skupna želja, da se vsestransko razvijejo in poglobijo kulturni, gospodarski, politični in še drugi stiki med Slovenci z obeh strani meje. Taki stiki pomenijo važno oporo slovenski narodnostni skupnosti v Italiji in potrebno bi bilo, da bi se bolj razvili še zlasti na krajevni, primorski ravni.

V drugem delu obiska so gostitelji pospremili delegacijo goriške SSK na ogled tovarne Eta v Cerknem, usmerjene kmetije na šentviški planoti ter tekstilne tovarne v Predmeji.

STUDIJSKO SREČANJE V SPETRU

Ob 50-letnici prepovedi slovenskega jezika v cerkvah v Benečiji prireja Kulturno društvo »Studenci« študijsko srečanje na temo:

»Katoličani in slovensko vprašanje v videmski pokrajini«.

Srečanje bo v soboto, 5. t.m., v dvorani občinskega sveta v Špetru Slovenov.

Po uvodnih besedah predsednika Kulturnega društva Riccarda Rutarja bosta msgr. Angelo Cracina in msgr. Paskval Gujon govorila o prepovedi slovenščine v cerkvah pred 50 leti; Boris Race bo spregovoril o razvojnih smernicah slovenskega gibanja v Italiji; sledil bo referat dr. Draga Legiša o političnem delovanju slovenskih katoličanov na Tržaškem in Goriškem; Izidor Predan bo govoril o nastanku in razvoju slovenskega gibanja v videmski pokrajini, Ferruccio Clavara pa bo govoril o današnji politični stvarnosti v Benečiji ter o prisotnosti slovenskih demokratskih katoličanov.

Po predavanjih bo razprava. Srečanje se bo začelo ob 15. uri.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE - TRST v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in Zvezo slovenske katoliške prosvete
GOSTOVANJE SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA IZ CELJA

V KULTURNEM DOMU V GORICI

Peter Shaffer

A M A D E U S

Režija: DUŠAN MLAKAR

V nedeljo, 6. nov. ob 16. uri - Abonma red »A«
V ponedeljek, 7. nov. ob 20.30 - Abonma red »B«
V torek, 8. novembra ob 20.30 - Abonma red »C«

OBMEJNA MIROVNA MANIFESTACIJA

Napet svetovni položaj se na svoj način, čeprav v ožjih okvirih, odraža tudi na Goriškem, še dodatne, zlasti gospodarske težave pa povzroča tudi priprta meja. Kljub nekaterim neljubim dogodkom v bližnji preteklosti (tu so mišljene izjave goriškega nadškofa in goriškega župana turinski La Stampi) pa se Goričani zavdajo, da je edini izhod v sožitju obmejnih narodov in sploh v mirnem razreševanju spornih vprašanj v Evropi.

Tukajšnje prebivalstvo, in to na obeh straneh meje, seveda skrbi razvoj dogodkov v zahodni in vzhodni Evropi, kjer grozi, da bodo v kratkem nameščene nove rakete z jedrskimi naboji v državah NATO pakta in Varšavske zveze. To zaskrbljenost bo izrazila tudi posebna mirovna manifestacija, ki bo potekala dne 3. decembra letos na maloobmejnem bloku na Škabrijelski ulici v Gorici oziroma Erjavčevi cesti v Novi Gorici, organizirali pa jo bodo goriški sindikati v sodelovanju z novogoriškim sindikalnim svetom. Geslo shoda bo Mir in gospodarski napredek.

Predavanje o Trinku v Gorici

Prejšnji četrtek je v Katoliškem domu v Gorici na povabilo društva »M. Filej« predaval prof. Tomaž Pavšič iz Idrije o Ivanu Trinku. Predavatelj je znan kot velik ljubitelj in poznavalec Beneške Slovenije, pred kratkim pa je z referatom o pesniškem opusu msgr. Trinka sodeloval tudi na Trinkovem simpoziju v Rimu. Predavanje sodi v že dalj časa potekajoč niz prikazov naših velikih mož, prof. Pavšič pa je svoja rimska izvajanja nekoliko razširil z osvetlitvijo splošne problematike beneških Slovencev in orisom življenja in dela Ivana Trinka.

Uvodoma je utemeljil razloge, zaradi katerih se narod zanima za svojo preteklost in poudaril, da je to potrebno za utrditev narodne identitete. Nato je prešel na prikaz osebnosti msgr. Trinka, ki se ni udeleževal samo kot duhovnik, temveč tudi kot profesor, prevajalec, glasbenik, slikar in javni delavec. Znano je, da je bil v svojem času v italijanskem kulturnem okolju eden najboljših poznavalcev slovanskega

sveta, na drugi strani pa so njegovo pomoč iskali tudi raziskovalci Režije in Beneške Slovenije. V tem okviru sta npr. še danes zanimiva Trinkova spisa »Beneška Slovenija« in »Hajdmo v Režijo«, ki sta že pred prvo svetovno vojno izšla v Domu in svetu ter ju je leta 1980 v ponatisu s komentarjem Marijana Breclja izdala celjska Mohorjeva družba. Pomembno je tudi, da je msgr. Trinko dolga leta bil član videmskega pokrajinskega sveta. Trinkove službene zadolžitve in osebna zanimanja so bila torej preobsežna, da bi se mogel poglobiti v posamezne stroke, zato je naravno, da se tudi v poeziji ni mogel povzpeti v slovenski vrh; treba pa je tudi upoštevati, da sploh ni obiskoval slovenskih šol in se je v knjižnem jeziku izrazil sam. Vse te okoliščine se seveda odražajo tudi v njegovi poeziji, ki pa je pomembna prav zaradi tega, ker je to prvi pesniški odziv naše najzahodnejše pokrajine v polpretekli dobi. Zanimivo je npr. dejstvo, da se je posebnosti kulturnogeografskega položaja ožje domovine že kmalu zavedal tudi Trinko sam in se pod svoje literarne stvaritve podpisoval kot Zamejski. Zdi se, da je bil prvi, ki je uporabil to besedo in ki je nato dobila domovinsko pravico v slovenskem knjižnem jeziku. Predavatelj je poudaril, da je msgr. Trinko v pesniškem izražanju včasih nekoliko okoren, a kljub pomanjkljivostim je njegov pesniški opus iskren izraz čustvovanja človeka z našega zahodnega roba, predvsem ljubezni do rodne zemlje in lastnega naroda.

In prav to čustvo je prevečevalo vso, tudi ostalo dejavnost Ivana Trinka, ki se je rodil pred 120 leti, prihodnje leto pa bomo obhajali 30-letnico njegove smrti. Po njem nosi ime prosvetno društvo v Čedadu, s posameznimi spisi pa iz leta v leto ohranja njegov spomin Trinkov koledar. Kljub temu, da Trinkova osebnost vedno bolj tone v preteklost, pa je veličina njegovega duha še vedno enaka in bo še dolgo za vzgled narodnemu prerojenju beneških Slovencev.

Predavanja prof. Pavšiča se je udeležilo lepo število ljudi, med njimi tudi nekateri dijaki šole »Ivan Trinko« iz Gorice. Izvajanjem predavatelja je sledila krajša debata,

Iz delovanja števerjanske SSK

V Števerjanu se je pretekli teden stal na svoji redni seji tamkajšnji sekcij-ski odbor Slovenske skupnosti. Sekcijski odborniki so pretresli vrsto problemov in se zaustavili še zlasti pri tistih, s katerimi se trenutno sooča števerjanska občinska uprava in katere sta v uvodnih poročilih prikazala sekcij-ski tajnik Marjan Terpin ter župan Stanislav Klanjšček. Županu Klanjščku so sekcij-ski odborniki izrazili solidarnost, ker je pred nedavnim moral plačati globo, češ da je njegova uprava kršila zakon, ki ureja smetarsko službo. Ugotovljeno pa je bilo, da je do tega prišlo zaradi malomarnosti deželni uradov. Vodstvo števerjanske SSK je zato izrazilo popolno podporo svojim občinskim predstavnikom, ki delujejo le v dobrobit vseh občanov, in obسدilo take administrativne ukrepe, ki skušajo diskreditirati števerjanske upravitelje.

Sekcijski odborniki so vsekakor podrobno razpravljali o možnosti za čimboljšo ureditev smetarske službe, kar pa ni lahko rešljiv problem, bodisi zaradi raztresenosti zaselkov v števerjanski občini, bodisi zaradi državnega zakona, ki ne predvideva za to službo nobenih fondov iz deželnih ali državnih blagajn. Na seji pa je v tej zvezi prišlo do vrste zanimivih predlogov, ki pa jih bo treba še poglobiti.

Sekcijski odborniki so v ostalem razpravljali o šolskih problemih in še zlasti o občinskem otroškem vrtcu. Izrazili so tudi zadovoljstvo nad imenovanjem pokrajinskega svetovaleca SSK dr. Mirka Špacapana za pokrajinskega odbornika, kar nedvomno potrjuje politično težo slovenske stranke na Goriškem.

Poleg župana in sekcij-skega tajnika so v razpravo posegli še odborniki Ivan in A-

dalje na 8. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ivanu Preglju ob stoletnici rojstva

Številni in raznoliki so vzroki, zaradi katerih se neko ime zapiše z zlatimi črkami v knjigo literarne zgodovine. Prešeren nas je dvignil na evropsko raven, ker je znal vlti slovenskega duha v vse klasične pesniške oblike, spregovoriti iz sebe in svojega časa in hkrati oboje presegati; Cankar je zajemal iz tolmana človekove podzvesti, kjer sta se bila bolečina in hrepenenje, njegovo pero pa se je rado sukalo v smer družbene kritike in satire; Murn je poveljal naravo in kmečko življenje; Tavčar je posegel v zakladnico narodne zgodovine; Kosovel je poustvaril vrhanje borov in s prizadetostjo oblikoval uporni krik po očiščenju ... In Pregelj? Okroglih sto let nas že ločuje od datuma njegovega rojstva, trinajst od Koblarjevega Poizkusa monografije o njem. Bil je velik pripovednik, ga označujejo literarni zgodovinarji, izreden stilist, plodovit pisatelj, globok mislec, psiholog, zgodovinsko podkovan pisec. Vse te oznake — ob priliki obletnice še posebno številne in glasne — ne morejo razbliniti utisa, da gre za dolžnostne zapise, da je osnovni ton nekoliko — hladen. Mogoče zato, ker je bil molk o njem predolg. Mogoče zato, ker njegova dela terjajo bralca, ki mora biti pripravljen na miselni izziv. V človeka se je poglobil do takih plasti, da je razkril marsikaj neprijetnega in temnega. Njegova epičnost je prej kruta in zavezana usodnosti kot pa junaška in bodrilna. Religiozno čustvovanje je razpel med vero in nevero; liki, ki jih je ustvaril, so nemalokrat zapisani zlu.

Preglja tudi ne moremo točno opredeliti v zvezi s slovstveno usmeritvijo (novoromantičen, domačijski ali realist, ekspresionist?), kaj še, da bi njegova dela določali po zvrsteh! Za »roman« Tolmenci je ustreznejša oznaka rapsodija, toliko je v delu glasov, ki se prepletajo in iz frag-

mentarnosti rastejo v celoto neizmerljive širine in globine. Kajti Preglja je zanimalo prav vse: zgodovinska verodostojnost in domišljajska plastičnost, razredna pripadnost in človeška enkratnost, borba za kruh in iskanje Resnice, pegaste roke in bohotna pomlad. Lirični odstavki se zato zajedajo v baladno dramatičnost, filozofsko razmišljanje zaključuje sogovornikova robata kletev, žulji se krčevito sklepajo v molitev, a znajo tudi prijeti za orožje, a znajo tudi pobožati ...

Njegova pokrajina zraste pred nami čudovito mila in lepa, a tudi boleča in grozljiva. Ljubezen prinaša odrešenje in prekletstvo, dobri so šibki in maščevalni, v slabih pa je kanček svetlobe. So ljudje, ki

ne vidijo dlje od svoje koristi, in so taki, ki se ne ustavijo niti pred lastno pogubo. So slepci, ki jim kažejo pot prividi. So taki, ki padejo — v zveličanje.

Zapleten je Pregljev svet, poln nasprotij in trpljenja, truda in razočaranj, če je kje naivnost, jo bodo rane izbistrile. Sreče in srečnosti v tem svetu ni, kajti vse je le boj ... Mogoče onkraj tega življenja, kje daleč onstran vsega, mogoče tam nekje ob smrtni postelji zasije luč, a bo poplačala ves ta pelin?

So pisatelji, ki se nam mahoma razode-nejo, so taki, ki jih lahko ljubimo in mrzimo, a do dna jim vendar ne sežemo. Pregelj je prav gotovo med tistimi, ki jih vedno na novo odkrivamo, a je njihova misel neizčrpna. Po njegovih delih moramo zato segati še in še, oboroženi s kulturo (koliko je je imel on!) in odprtostjo za vse človeško (pomislimo na vse tabuje, ki se jih ni ustrašil on, takrat, v tisti zatohlosti), predvsem pa s skromnostjo pritlikavca, ki se hoče spopasti z velikanom.

Magda Jevnikar

Knjiga pospešuje v otrocih fantazijo in kreativnost

Branje je pomemben dejavnik pri vzgoji otrok. Učitelj mora v šoli mnogo brati z učenci: branje naj bo glasno, estetsko in doživeto. Poleg obveznih čitank je prav, da berejo učenci tudi razne mladinske revije, kot so »Galeb«, »Cibican«, »Pastirček« in še druge.

Otroci naj berejo tudi doma in zato naj starši spodbujajo svoje otroke k pogostemu branju. Kupijo naj jim primerne knjige, mladinsko slovstvo pa nudi mladim bralcem dovolj zanimivega čtiva, kot so pravljice, slikanice, bajke za najmlajše in zgodovinske ter doživljajske povesti za večje. Starši morajo najti primeren način, da približajo mlade knjigi, da jo nato vzljubijo in po njej večkrat segajo.

V Trzinu (Monfalcone) je bilo v dneh 21. in 22. oktobra zanimivo srečanje na temo »Knjižnica in mladinska knjiga, ki ga je organiziral Kulturni ljudski center iz Trzica s sodelovanjem deželnega združenja italijanskih knjižnic. Na

srečanju je bil govor o pomenu branja v vzgojnem procesu in o organizaciji posebnih čitalniških centrov in knjižnic, namenjenim mladim. Na tem kongresu, katerega so se udeležili založniki in knjižničarji iz vse Italije, je prišla do izraza velika pomanjkljivost na področju mladinske knjige in branja. Italijani berejo premalo in berejo preveč revij, ne pa dobrih knjig.

Na tem zanimivem kongresu je bil tudi govor, kako prikazati mladim knjigo, da jo bodo vzljubili in radi prebirali. Ali je dovolj mladinske literature? Ali poznajo starši dovolj dobro mladinske pisatelje? Ko mati ali oče izbirata neko knjigo za svojega sina ali hčer, jo morata izbirati z isto ljubeznijo in istim navdušenjem, kot izbirajo igračo ali del oblačila.

Roberto Denti, lastnik ene največjih knjigarn, ki prodaja izključno mladinska dela in revije, je v svojem nastopu na srečanju povedal, da je knjiga izrednega pomena za otrokovo rast in razvoj: od slikanice, ki otroka nauči spoznavati podobe raznih živali in predmetov, ko je še zelo majhen, do pravljice, ki mu pomaga razumeti svet, ki ga obdaja in razne dogodke.

Kadar se otroku reče: pravica!, svoboda!, bo začel na te pojme misliti drugače in se jim bo znal približati samo, če je rasel s številnimi prispodobami in slikami, ki jih ima zakoreninjene v srcu in so postali njegova trajna last s pomočjo dobre knjige.

Denti je nadalje povedal zbranim založnikom in drugim izvedencem, da tako družina kot šola preveč zanemarjata dejstvo, da je knjiga velik učitelj. Starši večkrat prepustijo skrb za branje šoli in učiteljem. Toda otrok preživi večji del dneva v družinskem okolju. Zato je prav, da berejo matere in očetje doma svojim otrokom razne pravljice in povesti, ker jih otroci poslušajo in si bogatijo svojo notranjost. V današnjem času je televizija že marsikje odrinila knjigo. Otroci posvetijo preveč časa gledanju televizije in premalo branju, ki je mnogo bolj koristno, ker razvija fantazijo in kreativnost. Pri branju je otrok aktiven, medtem ko je pri televiziji pasiven.

■ dalje na 7. strani

Pred gostovanjem Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja

Slovensko ljudsko gledališče iz Celja bo v nedeljo, 6. t.m., odigralo prvo predstavo letčnjega abonmajskega programa SSG v Kulturnem domu v Gorici. Predstavilo se bo z dramo o glasbenem geniju, »čudežnem otroku« osemnajstega stoletja, Wolfgangu Amadeusu Mozartu. Dogodek zasluži prav posebno pozornost, saj je drama Amadeus angleškega dramatika Petra Shafferja dosegla v pretekli gledališki sezoni izredno lep uspeh, kot je tudi doživela izreden sprejem pred tednom dni na Borštnikovem srečanju v Mariboru, kjer je igralec Zvone Agrež prejel posebno nagrado za naslovno vlogo.

Gre vsekakor za predstavo, ki oživlja konkreten zgodovinski čas in razmere, preko njih pa spregovori o večnih problemih ustvarjanja, umetnosti, človečnosti in nečlovečnosti. Peter Shaffer analizira namreč v Amadeusu stike in razmerja med dvema glasbenikoma 18. stoletja,

Antoniom Salierijem in Wolfgangom Amadeusom Mozartom, s posebno pozornostjo na izročilo, zakaj in kako je italijanski skladatelj Salieri zastrupil, oziroma ugonobil Mozarta. Shaffer je to zanimivo temo raziskal in razgradil s svojevrstnim prijemom, da namreč storilec po treh desetletjih in pol sam razgrinja dogodke, ki so se pletli med njim in Mozartom na Dunaju v desetletju od 1781 do 1791, ko je Salieri svoj cilj dosegel, da se je namreč dokončno znebil človeka, ki ga je zaradi skladateljske nadarjenosti sovražil.

Predstavo je režiral Dušan Mlakar, sceno je oskrbel Meta Hočevar, kostume pa Alenka Bartl.

Celjski gostje bodo odigrali Amadeusa v Kulturnem domu v Gorici v nedeljo, ponedeljek in torek, medtem ko bodo nastopali od srede dalje v Kulturnem domu v Trstu.

Še vedno težka pot do demokracije

■ nadaljevanje s 1. strani

vedla v še hujšo vsestransko krizo, v kateri pa je našla plodna tla gverila, ki se je v nekaj mesecih močno razrasla. Tako je leta 1976 prišlo do novega vojaškega državnega udara in do vzpostavitve vojaške diktature, ki bi se morala zaključiti prav z volitvami letošnjega 30. oktobra, katerih novost pa je, kot rečeno, da je končno prišlo do vsaj začasnega zatona peronizma.

Kako je radikalni Raúl Alfonsínu uspelo razbiti globoko zakoreninjeni Perónov mit in z njim mogoče celo začarani krog, v katerem se je argentinsko politično življenje brezizhodno vrtelo že skoro pol stoletja? K temu je gotovo pripomoglo že samo dejstvo, da Peróna ni več med živimi. Toda politični opazovalci poudarjajo tudi nekatere druge okoliščine. Med drugim opozarjajo, da so Perónovi politični dediči na volitvah kandidirali ne posebno briljantne osebnosti, kot je npr. Italo Argentino Lúder, ali celo s pravico kompromitirane ljudi, kot je npr. Herminio Iglesias, in da so poleg tega nastopili neenotno ter z nejasnim političnim programom. Tudi zgodovinske izkušnje so verjetno nekaj zalegle. Zdi se namreč, da se med Argentinci utira pot spoznanje, da so za razsulo, v katerem se zdaj nahaja njihova država, v dobršni meri zgodovinsko odgovorni prav Perón in njegovi pristaši in da je zatoj rešitve neizogibno iskati rešitev v peronizmu. Nenazadnje pa opazovalci poudarjajo, da je k zmagi radikalov bistveno pripomogla močna osebnost Raúl Alfonsína.

Slednje lahko razumemo tudi v negativnem smislu, vsaj v kolikor lahko pomeni, da je Argentina mogoče še vedno v dobršni meri dežela »caudillizma«, v kateri so bolj pozorni na blišč raznih političnih voditeljev kot pa na njihovo dejansko politično sposobnost ali na kakovost politike, ki jo zagovarjajo ali celo izvajajo. Tukajšnji poznavalci argentinskih razmer pa so tokrat izrazili mnenje, da je med sedanjimi argentinskimi politikami mogoče ravno Raúl Alfonsín tisti, ki utegne pripeljati to južno-ameriško državo do trdnejše demokracije, kar pa bo vsekakor izredno težak proces.

Nekatere težave splošneje narave so že zdaj razvidne. Najprej velja poudariti, da bi pot politične demokratizacije morala nujno sovpadati z izhodom Argentine iz izrednih hudih gospodarskih in sploh družbenih razmer, kar seveda poraja vprašanje, ali bo civilna vlada znala ohraniti podporo prebivalstva ob izvajanju politike, ki bo gotovo zahtevala veliko žrtev in potrpljenja. Pri tem bo po vsej verjetnosti odločilnega pomena zadržanje peronistov. Ne gre namreč pozabiti, da so kljub volilnemu porazu vendarle ohranili veliko moč: za seboj imajo pač 40% Argentinev, zaradi volilnega sistema imajo večino predstavnikov v senatu in naposled prevladujejo na nekaterih tako pomembnih področjih, kot je npr. področje sindikalnih organizacij. Al-

fonsín se seveda tega zaveda in je zato že povabil peroniste, da bi skupno sestavili vlado narodne solidarnosti. Ali tudi v primeru, ko bi peronisti sprejeli Alfonsínov predlog, ni rečeno, da bi bilo že vse rešeno. Treba bi bilo namreč preveriti, v kakšnem smislu in v kolikšni meri bi peronisti pogojevali koalicijsko vlado in še prej, kolikšna bi bila njihova partnerska lojalnost. Nenazadnje pa se postavlja še vprašanje, kako se bodo obnašali vojaški vrhovi, za katere demokratizacija ne pomeni samo izgube politične oblasti, ampak nujno tudi ugotavljanje njihovih neposrednih osebnih odgovornosti pri tako hudi zadevi, kot je bila tragedija več tisočev izginulih. Skratka, po nedeljskih volitvah Argentino čaka še težka pot do uveljavitve trdne demokracije. Njen primer opozarja, da je politična svoboda dobrina, ki jo je težko doseči, zelo lahko pa jo je zapraviti.

Knjiga pospešuje v otrocih...

■ nadaljevanje s 6. strani

Otrok posnema starejše in predvsem starše, zato naj tudi starši doma, ob prostem času, sežejo po knjigi. Otroku bo videl brati svoje starše in bo še sam rad bral.

Premalo se bere v Italiji; na kongresu v Tržiču so izvedenci iz raznih mest prikazali stanje po raznih mestih in slika je zelo porazna: 40 od sto vseh anketiranih je izjavilo, da bere le revije ali dnevne časopise, 20 od sto ne bere nič ali le občasno, samo 30 od sto bere knjige in to redno. Treba je spremeniti tudi v odraslih odnos do knjige in če bo več zanimanja pri odraslih, ga bo več tudi pri mladih. Mnogokrat se branje omeji le na šolsko branje, ki lahko povzroči v otroku odpor, če je prisiljeno in monotono. Knjiga ima za otroka posebno privlačnost, posebno, če je doživljajska in bogata na ilustracijah. Otroku s knjigo zadosti želja po novih odkritjih: spozna razne primitivne narode, razna plemena iz Azije in njihovo življenje, zgodovinske dogodke itd. in to povzroča v otroku veselje.

Na srečanju v Tržiču je prevladala teza, da otrok lahko prebira vse, tudi stripe, čeprav se mnogim zdijo neumni. Treba je otroka primerljivo pripraviti na branje in na izbiro primernega čtiva. Zato je bil tudi govor o mladinski knjiž-

nici, ki mora razpolagati z izkušenim knjižničarjem, ki bo znal mladim svetovati, kaj naj berejo in kako naj berejo. Pomagal jim bo pri izbiri avtorjev in jim sledil pri branju. Takih mladinskih knjižnic je zelo malo in bo treba zainteresirati odgovorne v raznih italijanskih mestih.

Ob zaključku dvodnevne kongresa italijanskih založnikov in knjižničarjev v Tržiču so prisotni ugotovili, da dandanes ni več plodnih mladinskih pisateljev in mladinska literatura ostaja prej ko slej Pepelka, pa čeprav je v preteklosti bilo veliko prav dobrih mladinskih pisateljev. Ali ni tudi to znak, da rastejo mladi brez fantazije in kreativnosti? Morda tudi zato, ker premalo berejo.

Naša ugotovitev je ta, da tudi za slovensko mladino velja isto kot za ostale italijanske vrstnike: premalo se posvečajo branju, ker je vse preveč drugih interesov. Premalo se bere po naših družinah in tudi v šoli se premalo uporablja šolske knjižnice, ki so posebno v zadnjih letih precej obogatene s slovenskimi pisatelji, tudi z mladinskimi. Treba je le najti čas, da posvetimo kako urico na dan dobri knjigi in bo ljubezen do knjige rasla in z njo tudi zanimanje za branje.

M. P.

OSEBNI RAČUNALNIK

■ Inž. MARJAN JEVNIKAR ■

Uporaba osebnih računalnikov

Osební računalnik se vedno bolj uporablja v šoli. V samih ZDA je nastalo več turdk, ki se ukvarjajo s sestavljanjem programov za šolske računalnike. V večini primerov gre za malo zanimive programe, ki pomagajo učiteljem pri ocenjevanju znanja učencev. Računalnik zastavlja vprašanja, ki se pojavijo na ekranu. Izprašane mora nato natipkati odgovor ali izbrati pravega med celo vrsto možnih, kompjuter preveri rešitev in pohvali ali pokara.

Obstaja program, ki je pripomoček pri glasbeni vzgoji. Računalnik oddaja različ-

ne note in jih istočasno zapiše na ekran. Včasih je nota napačna in dijak jo mora odkriti. Na željo lahko računalnik noto ponovi in to v nedogled, kar bi bilo pri navadnem profesorju kaj malo verjetno. Tu prihaja do izraza prednost tega sistema, zlasti še za tiste, ki so bolj počasni v dojemanju.

Programi v šolskih računalnikih združujejo pogostokrat učenje in zabavo. Ustavimo se nekoliko pri programu, ki nosi naslov Zemljepisna raziskava. Uporabnik računalnika mora posnemati Kristofa Kolumba in podobno kot on prepluti Atlantik. Pri tem početju mora vzeti v poštev morske tokove in vetrove, določati mora zemljepisno dolžino in širino s pomočjo

zvezd in dolžino sence, ki jo meče palica opoldne. Obenem se mora spoprijemati z neugodami, kot so škorbut, gusarji in nevihte, ter pravilno ukrepati v teh okoliščinah. Samo z razumnim načrtovanjem, z določenim znanjem in s pametnimi odločitvami pride učenec do konca in torej zagleda kopno. Do tedaj se je že tako vživel v vlogo Kristofa Kolumba, da se obnaša, kot se je po vsej verjetnosti obnašal raziskovalec ob pogledu na suho zemljo.

V višjih razredih pride do poznavanja notranje zgradbe računalnikov in do pisanja računalniških programov. Med igranjem z računalnikom in njegovim programiranjem je namreč samo majhen korak. Nekateri se v tej stroki tako hitro in dobro znajdejo, da imamo primere trinajst in štirinajstletnikov, ki objavljajo svoje računalniške igre in grafične programe v revijah ali jih proti plačilu odstopajo tiskarnam, ki delujejo na področju programiranja.

Koledar dramskega sporeda radia Trst A za mesec november

V soboto, 5. novembra ob 18. uri: v Bregu nekoč in danes. Marija Petaros »POD KOSTA-NJEM«. Drugi od treh radijskih prizorov iz življenja naših ljudi v Bregu. Pod starim kostanjem se starejši krajan pogovarjajo in obujajo spomine. Pogovarjajo se o tem in onem pa tudi o pašnih, ki jih zdaj ni več in ki so jih prodali za tovarno »Velikih motorjev«. Tudi zemlja umira tako kot oni sami... Režija Adrijan Rustja. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

V torek, 8. novembra ob 18. uri: odprti dramski val. V sklopu sodelovanja in izmenjav z osrednjo slovensko radijsko ustanovo RTV Ljubljano bomo predvajali radijski prvenec zdaj že uveljavljenega slovenskega pisatelja in esejista Dimitrija Rupla »SANJE STAREGA MURNA«. Ruplova igra je raziskava o usodi Vladimirja Martelanca, primorskega Slovenca in italijanskega komuniste, ki je v svojem poštenem in revolucionarnem življenju okusil Stalinovo Sovjetsko zvezo in nacistične lagerje, kjer se je tudi izteklo njegovo življenje. V glavnih vlogah nastopajo Radko Polič, Polde Bibič, Slavka Glavina, Jožica Avbelj in Boris Cavazza. Režija Borut Trekman.

V soboto, 12. novembra ob 18. uri: komorna igra. Pavle Lužan »TERCET«. V tej igri predstavnik najmlajše slovenske pisateljske generacije, ubeseduje groteskne refleksije resničnosti

našega časa. Osrednji problem nekomunikativnosti skuša razkriti na najbolj arhetipski konvenciji našega vsakdana: na zakonski zvezi kot obliki človeške skupnosti. Klasični trikotnik torej, s klasično zasedbo: mož, žena in možki. Režija Mirč Kragelj. Produkcija »Radijski oder«.

V torek, 15. novembra ob 18. uri: slovenska žena v boju in delu. Balbina Baranovič Battelino »ZOFKA KVEDROVA«. Igra o pestri usodi slovenske pisateljice Zofke Kvedrove, urednice »Edinosti« v Trstu, kjer je pisala o ženskih in socialnih vprašanjih, zelo aktivno pa se je zavzemala za kulturno, socialno in politično osveščanje ženske. Režija avtorica. Produkcija »Radijski oder«.

V soboto, 19. novembra ob 18. uri: France Bevk »KAPLAN MARTIN ČEDERMACE« Ponašitev Izidor Predan. Še ena igra iz repertoarja »Benškega gledališča«. To pot delo »Kaplan Martin Čedermace« Franceta Bevka — pisatelja, ki je po dostopnosti in popularnosti svojih del v pravem pomenu besede slovenski ljudski pisatelj. Radijska priredba in režija Adrijan Rustja.

V torek, 22. novembra ob 18. uri: odpustni grehi: Apulej - Jože Rode »NEZVESTA ŽENA IN GIZDALIN«. Druga zgodba iz tega niza okroglih povesti. Povzeta je iz znamenite knjige »Metamorfoze«, ki jo poznamo tudi pod naslovom »Zlati osel« (Asinus aureus). To je tudi edini roman iz latinske književnosti, ki je prišel do nas v celoti. Obsega 11 knjig, v njih pa Apulej pripoveduje o mlademu Luciju, ki ga je čarobni akt spremenil v osla, potem pa je spet postal človek. Režija Boris Kobal. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 26. novembra ob 18. uri: »PORTRETI NASIH IGRALCEV — MIRA SARDOČ«. Beseda in misel v interpretaciji in pripovedi ene od najpriljubljenejših igralk Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

Od 28. novembra do 23. decembra (ponedeljek, sredo, petek ob 14.10): roman v nadaljevanjih (dramatiziran roman). Miguel de Cervantes Saavedra »VELEUMNI PLEMIČ DON KIHOT IZ MANČE«. Ena izmed najčudovitejših stvaritev človeškega duha. Po svojem humanizmu je ta roman žlahtno ljudsko književno delo, saj je glav-

ni junak Don Kihot s svojim globokim humanim idealizmom in bojem za poštenje in pravico predstavnik vsega najplemenitejšega v življenju. Njemu ob strani stoji oproda Sančo Pansa s svojim praktičnim in realističnim pogledom na svet. Prevod Niko Košir. Dramatizacija in režija Jože Babič. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«. Ponovitev.

V torek, 29. novembra ob 18. uri: Tone Partljič »VELIČASTNA SMRT DRAMSKEGA IN TELEVIZIJSKEGA IGRALCA VINKA KURENCA«.

Radijska humoreska. Režija Jože Babič. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«. Ponovitev.

—O—

LEV DETELA O SODOBNI KULTURI, DUHOVNI TRADICIJI IN PROBLEMU DVOJEZIČNOSTI

■ nadaljevanje s 3. strani

Pisanje v nemščini, katerega nagibe sem Vam že zaupal, je zame postalo ustvarjalna nujnost. Je namreč dialektično soočanje, razmejevanje in kritično vključevanje Slovenca v sodobni nemški svet. Pisanje v nemščini pa predstavlja verjetno za vsakega avtorja tukaj dialog s svetom, z družbo, v kateri smo se znašli. Zame se ta družba danes imenuje družba v Avstriji in na celotnem nemškem jezikovnem ozemlju.

Je nemščina morda, kar sklepam iz Vaših odgovorov, za majhne narode v Srednji, Južni ali Vzhodni Evropi lahko sredstvo razumevanja?

Moj primer bi to morda potrdil. Vendar je nujno, da nove mlade generacije v Avstriji in na vsem nemškem prostoru zrastejo v osveščeno, humano in tolerantno narodno življenje, ki je strpno do drugih narodov in narodnosti, do manjšin, do drugačnega načina vedenja. V rokah Avstrijcev in Nemcev samih je, da se osvobodijo iz območja strašnih, krvavih pogojenosti, s katerimi so jih obtežili Hitler, nacionalni šovinizem in druga svetovna vojna. Za nemško-avstrijske sosesde, ki so zgodovinsko gledano veliko pretrpeli, pa velja, da se danes poslovijo od klišeja zloglasnega nacističnega Nemca. Nemštvo v Srednji Evropi namreč nikoli ni bilo le sila barbarstva in fašizma, temveč že od časov Martina Lutra, pospeševalec narodne afirmacije tudi za nenemške dežele, možnost humanizacij in duhovnega osveščanja v kar najširšem smislu, iz katerega avtohtono rojevanje modernega slovenstva ni izključeno.

IZ DELOVANJA

ŠTEVERJANSKE SSK

● nadaljevanje s 5. strani

lojz Mužič, Armand Skok, Jožef Prinčič, Anka Černic, Simon Komjanc, Boris Hladnik, Mirko Humar, Alojz in Ivan Maraž, Alojz Hlede in Aleš Pintar.

Ob koncu naj še omenimo, da je sekcija SSK, skupno s predstavniki števerjanske občinske uprave, PD »Francišek Sedej«, PD »Briški grič« ter partizanskega združenja ANPI, priredila 1. novembra krajšo spominsko slovesnost pri spomeniku padlih. Padle so počastili s položitvijo venca, z enominutnim molkom in s petjem žalostink, za katero sta poskrbela mešani zbor društva »Sedej« ter moški zbor društva »Briški grič«.

Tako v ZDA. Kakšno pa je stanje na šolskem področju v Italiji? Čeprav z zamudo, se tudi tu stvari počasi premikajo. Pred kratkim je npr. najvažnejši italijanski proizvajalec pisalnih strojev urgel na trg osebni računalnik, ki je namenjen predvsem šolam. Tudi druge tvrdke, ki delujejo v Italiji na področju informatike, posvečajo pozornost didaktiki. Tako je družba, ki ima predstavnitvo najbolj prodanega osebnega računalnika v Italiji, ustanovila oddelek, ki skrbi za stike s šolo. Šolnikom daje na voljo računalniške programe iz sledečih področij: italijanščina, informatika, gradbeništvo, matematika, tuji jeziki, topografija, fizika, računovodstvo, kemija, strojepisje.

Velikih možnosti, ki jih nudi osebni računalnik, so se kmalu zavedli tisti, ki jim lahko kompjuter pomaga pri poklicnem delu. Pomislimo npr. na trgovca, ki mu je do danes vodil knjigovodstvo gospodarstvenik ali kak večji računalniški center. Z osebnim računalnikom lahko danes

naredi vse sam doma ali v trgovini: dela obračune in proračune, nadzira premike v skladišču in to iz dneva v dan, urejuje korespondenco z dobavitelji in izdaja fakture.

Poleg trgovcev in podjetnikov so se za »personal computer« začeli zanimati zdravniki, odvetniki in drugi svobodni poklici. Pri njih je računalnik zamenjal tradicionalno kartoteko. V pomnilnik spravijo podatke svojih strank, ob potrebi pa jih priključijo z največjo hitričo. Prednost je tudi v tem, da se dajo tako spravljene podatki na zelo enostaven način dopolniti ali popraviti, zato je elektronski arhiv vedno na tekočem. Poleg tega se ponuja možnost, da podatke obdelujemo, delamo primerjave, statistike, sezname itd. Rezultate vidimo na ekranu, ali jih damo tiskati na papir.

Računalnik uporabljajo kot kartoteko tudi manjše organizacije in društva. Tajniku je dovolj, da enkrat prepiše vse podatke članov, od tedaj dalje lahko uporablja elektronski arhiv v razne namene. Ta-

ko npr. lahko tiska naslove članov na etikete ali na kuverte in si znatno olajša delo pri pošiljanju pošte, saj dela računalnik vse sam, potem ko smo mu dali začetna navodila. Prav tako bo kompjuter izpolnil vse članske izkaznice, operater bo samo pritisnil na gumb in sprožil program. V drugem primeru bo računalnik napisal seznam članov, ki ga je uredil po abecedi ali po starosti ali po doli pripadanja družtvu ali po katerem koli drugem kriteriju, ki nam pride na misel. Če je potreba po več izvodih, to sporočimo kompjuterju s pritiskom na tipko. Jasno je, da bi si vsak tajnik društva želel imeti kaj podobnega.

Manjših elektronskih arhivov je vedno več, zato se je predlanskim italijansko notranje ministrstvo odločilo, da to področje nadzoruje. Izdalo je odlok, po katerem je bilo treba vse magnetne arhive osebnih podatkov javiti oblastem. Tudi ta primer je zgovorna priča o zmogljivostih, ki so jih dosegli manjši računalniki.

KONEC